

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ КЛІМАТИЧНО ОРІЄНТОВАНОГО
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Збірник матеріалів

Міжнародної науково-практичної конференції
молодих вчених, присвяченої до Дня науки в Україні

Формування інноваційних агротехнологій в умовах змін клімату для забезпечення сталого розвитку агропромислового комплексу України

18-19 травня 2023 року
Одеса, Україна

США, Іспанія. Тому, необхідною умовою для виходу України на світовий ринок насіння є вивчення міжнародних нормативних документів щодо методів визначення посівних якостей насіння лікарських і ефіроолійних культур та узгодження з ними чинних вітчизняних стандартів.

УДК 631.528.01/.02:631.526.3:633.111"324"

ОЦІНКА СОРТІВ ПШЕНИЦІ М'ЯКОЇ ОЗИМОЇ ЗА ФЕНОТИПОВОЮ І ГЕНОТИПОВОЮ МІНЛИВІСТЮ КІЛЬКОСТІ ЗЕРЕН З ГОЛОВНОГО КОЛОСУ

Лозінський М.В.,

кандидат сільськогосподарських наук, доцент,

Філіцька О.О.,

аспірантка,

Білоцерківський національний аграрний університет МОН

Для більшості країн світу пшениця є ключовою продовольчою культурою, зерно якої використовується в різноманітних галузях промисловості.

Урожайний потенціал сорту завжди є найбільш важливою його характеристикою, тому дослідження впливу окремих елементів продуктивності на його реалізацію проводиться тривалий час. Збільшення врожайності пшениці озимої безпосередньо формується за рахунок трьох основних елементів структури: кількості продуктивних стебел на одиниці площі, числа зерен у колосі та маси 1000 зерен. Кількість зерен у головному колосі є важливою ознакою у селекції пшениці м'якої озимої, за якою проводяться добори на підвищення продуктивності. Формування кількості зерен піддається впливу абіотичних, біотичних і антропогенних факторів в процесі онтогенезу пшениці.

Важливу роль для добору найбільш стійких продуктивних генотипів та включення їх в селекційні програми відіграють дослідження

особливостей реалізації потенціалу урожайності та виявлення механізмів формування компонентів продуктивності основних господарсько-цінних ознак пшениці м'якої озимої в мінливих умовах довкілля.

Метою роботи було встановлення фенотипової і генотипової мінливості за кількістю зерен з головного колоса у різних за висотою груп сортів пшениці м'якої озимої.

Дослідження проводили в 2019–2022 рр. в умовах дослідного поля НВЦ Білоцерківського НАУ за загальноприйнятими методиками, з середньою вибіркою 25 рослин у трикратній повторності. Розподіл сортів за висотою рослини проводили за даними оригінаторів, відповідно Широкого уніфікованого класифікатора СЕВ роду *Triticum* L. (1989).

Вихідним матеріалом були сорти пшениці м'якої озимої, а саме: низькорослі сорти II групи – Білоцерківська напівкарликова, Сонечко, Смуглянка; середньорослі сорти I групи – Донська напівкарликова, Лісова пісня, Олеся, Колос Миронівщини; середньорослі сорти II групи – Столична, Писанка, Відрада, Альбатрос одеський; високорослі сорти I групи – Одеська 267, Ластівка одеська, Пилипівка, Чародійка білоцерківська.

Встановлено, що в середньому за чотири роки, кількість зерен з головного колосу в досліджуваних сортів варіювала від 34,8 шт. в сорту Донська напівкарликова до 43,3 шт. в сорту Альбатрос одеський, що вказує на істотну мінливість даної ознаки, залежно від генотипу.

Найбільш сприятливими для формування кількості зерен з головного колосу виявилися умови 2021 року (40,6–43,8 шт.), а найменші значення встановлено в 2020 році – 35,0–37,2 шт.

В середньому за 2019–2022 рр. максимальна кількість зерен з головного колосу формувалась у II групи середньорослих сортів (40,7 шт.) та високорослих I групи (40,5 шт.), а дещо менша визначена в низькорослих II групи (39,0 шт.) і середньорослих сортів I групи (39,2 шт.).

Показники дисперсії (0,4–35,7) та коефіцієнту варіації (1,7–14,8 %) досліджуваних сортів пшениці м'якої озимої, в середньому за чотири роки, характеризувалися істотною диференціацією.

Незначна фенотипова мінливість кількості зерен з головного колосу ($V = 1,7\text{--}9,4\%$) визначена в сортів Сонечко, Білоцерківська напівкарликова (низькорослі I групи), Донська напівкарликова, Лісова пісня (середньорослі I групи), Писанка, Відрада, Альбатрос одеський (середньорослі II групи), Ластівка одеська, Пилипівка, Чародійка білоцерківська (високорослі I групи). Індивідуальну мінливість на середньому рівні встановили в сортів Смуглянка ($V = 12,5\%$), Олеся ($V = 14,1\%$), Колос Миронівщини ($V = 10,2\%$), Столична ($V = 14,8\%$), Одеська 267 ($V = 11,3\%$).

Міжсортowa незначна мінливість встановлена в усіх досліджуваних за висотою рослин групах: низькорослі сорти II групи ($V = 5,6\%$), високорослі сорти I групи ($V = 6,7\%$), середньорослі сорти II групи ($V = 7,5\%$), середньорослі сорти I групи ($V = 8,9\%$).

Нами виділені сорти, що перевищували середню за чотири роки по досліді кількість зерен з головного колосу (39,9 шт.) і характеризувалися незначною мінливістю: Лісова пісня, Писанка, Альбатрос одеський, Пилипівка, Чародійка білоцерківська, які включені в подальшу селекційну роботу кафедри генетики, селекції і насінництва сільськогосподарських культур Білоцерківського НАУ.

СЕЛЕКЦІЯ ТА НАСІННИЦТВО

Бичкова Ю.В., Марченко Т.Ю., Боровик В.О.

Сучасна колекція сортових ресурсів сої овочевої 92

Буняк Н.М.

Рівень прояву продуктивної кущистості
у колекційних зразків ячменю ярого в умовах Носівської
селекційно-дослідної станції МІП ім. В.М. Ремесла НААН 95

Дрига В.В.

Урожай і якість насіння проса прутоподібного
залежно від плоідності сортотразків 97

**Дубовик Н.С., Кириленко В.В., Гуменюк О.В.,
Сабадин В.Я., Куманська Ю.О., Сидорова І.М.**

Дослідження жаростійкості гібридів
другого покоління *Triticum Aestivum* L.
за участю пшенично-житніх транслокацій 99

Коновалов Д.В.

Польова схожість насіння пшениці озимої залежно
від погодних умов у період сівби-отримання сходів 101

Коновалова В.М., Тищенко А.В.

Вплив сортових особливостей та фракційного складу
на посівні показники насіння льону олійного 103

Красуля Т.І.

Селекційне завдання при створенні
нових сортів яблуні в умовах зміни клімату 106

Кічігіна О.О., Дем'янюк О.С., Гаврилюк Л.В.

Актуальні питання щодо гармонізації нормативних
документів у сфері якості посівного матеріалу
лікарських та ефіроолійних культур 109

Лозінський М.В., Філіцька О.О.

Оцінка сортів пшениці м'якої озимої за фенотиповою
і генотиповою мінливістю кількості зерен з головного колосу 111

Лозінський М.В., Устинова Г.Л., Самойлик М.О.

Успадкування в F_1 довжини головного стебла пшениці м'якої
озимої залежно від компонентів гібридизації і умов року 114